

YB-104013-G

Seat No _____

B. Ed. (Sem.IV) Examination

April - 2024

BED1E409 : Environmental Education
(New Course)

Time : 3.00 Hours]

[Total Marks : 70

- 1 (A) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 08
(1) પર્યાવરણ એટલે શું? તેની વ્યાખ્યા આપી સંકલ્પના સમજાવો.
(2) પર્યાવરણ શિક્ષણની ઐતિહાસિક પાર્શ્વભૂમિકા જણાવો.
(3) ઉષ્ણકટિબંધીય જંગલોના નિવસનતંત્ર વિશે વિગતવાર માહિતી આપો.
- (B) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 06
(1) પર્યાવરણ શિક્ષણની આવશ્યકતા, મહત્વ અને સિદ્ધાંતો જણાવો.
(2) વસ્તી, સમાજ અને પર્યાવરણનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરી તે એકબીજા સાથે કેવી રીતે સંકળાયેલા છે તે સમજાવો.
- 2 (A) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 08
(1) હવાના પ્રદૂષણના કારણો, તેની માનવ સ્વાસ્થ્ય અને પર્યાવરણ પર પડતી અસરો જણાવો.
(2) જળ પ્રદૂષણ એટલે શું? જળ પ્રદૂષણ માટેના જવાબદાર કારણો જણાવો.
(3) પ્રાકૃતિક સંસાધનોનો અર્થ આપી તેનું વર્ગીકરણ કરો.
- (B) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 06
(1) ધ્વનિ પ્રદૂષણના સ્ત્રોત જણાવી તેની હાનિકારક અસરો જણાવો.
(2) વન આચ્છાદન ઘટવાથી ઊભી થતી સમસ્યાઓ વિશે જણાવી વન્ય જીવ સંરક્ષણ માટે શું કરી શકાય તે જણાવો.
- 3 (A) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 08
(1) સરકાર દ્વારા પ્રોત્સાહિત વિકાસાત્મક પ્રોજેક્ટ્સ અને તેની જૈવ વિવિધતા પર અસરો જણાવો.
(2) પર્યાવરણ પ્રવાસન વિશે માહિતી આપો.
(3) સ્વચ્છ ભારત અભિયાન વિશે વિસ્તૃત માહિતી આપો.

- (B) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 06
- (1) લુપ્ત થતી પ્રજાતિઓના સંરક્ષણ માટેની વિવિધ પરિયોજનાઓનાં ટૂંકમાં પરિચય આપો.
  - (2) સમૂહ માધ્યમોનો પર્યાવરણ જાગૃતિમાં ફાળો વાર્ણવો.
- 4 (A) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ બે પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 08
- (1) રિયો સમિટના ઘોષણાપત્રના મહત્વના મુદ્દાઓ જણાવો.
  - (2) સ્ટોકહોમ કોન્ફરન્સ 1972ના મહત્વના મુદ્દાઓ લખો.
  - (3) રાષ્ટ્રીય શિક્ષણનીતિ 1986 માં પર્યાવરણ શિક્ષણ સંબંધી કરેલી ભલામણો જણાવો.
- (B) નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ એક પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 06
- (1) પર્યાવરણ શિક્ષણ વિવિધ અભિગમો જણાવી તમારા દ્રષ્ટિકોણથી શ્રેષ્ઠ અભિગમ કયો છે? તેની ચર્ચા કરો.
  - (2) ક્યોટા પ્રોટોકોલની સિદ્ધિઓ જણાવી તેના સિદ્ધાંતો જણાવો.
- 5 નીચેના પ્રશ્નોમાંથી કોઈપણ સાત પ્રશ્નોના ઉત્તર આપો : 14
- (1) પર્યાવરણ શિક્ષણના કોઈપણ ચાર હેતુઓ જણાવો.
  - (2) UNFCCCનું પૂરું નામ લખો.
  - (3) એક શિક્ષક તરીકે ટેલીવિઝન પર ક્યાં પર્યાવરણલક્ષી કાર્યક્રમોનો વિદ્યાર્થીઓને નિર્દેશ કરશો.
  - (4) અનોપચારિક પર્યાવરણ શિક્ષણ માટેના માધ્યમો જણાવો.
  - (5) એસિડ વર્ષા એટલે શું ?
  - (6) જંગલ એટલે શું?
  - (7) COP-24 માં શાનો સ્વીકાર થયો છે?
  - (8) સ્થાનિક સ્વરાજની સંસ્થા એટલે શું?
  - (9) જીવાવરણ શબ્દ સમજાવો.